

Агенција за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување

И з в е ш т а ј
за работењето на Агенцијата за супервизија на капитално
финансирано пензиско осигурување во 2009 година

Скопје, март 2010 година

Содржина

- **Вовед**
- **Организација и финансиско работење на Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување**
 - Организациска шема на Агенцијата
 - Работење на Управниот одбор на Агенцијата
 - Финансирање на Агенцијата
- **Реализирани активности во извештајниот период**
 - Супервизија на пензиските друштва и пензиските фондови
 - Закони и подзаконски акти
 - Членство во задолжителен пензиски фонд
 - Испит за стекнување својство агент
 - Активности за намалување на надоместоците кои ги наплаќаат друштвата кои управуваат со задолжителни пензиски фондови
 - Развивање на свеста на јавноста за целите и принципите на капитално финансираното пензиско осигурување и правата на членовите на пензиските фондови
 - Статистичка анализа и изработка на извештаи за капитално финансирано пензиско осигурување
 - Развој на деловните процеси на Агенцијата
 - Изградба на информатичкиот капацитет на Агенцијата
 - Градење и јакнење на капацитетот на човечките ресурси на Агенцијата
 - Активности поврзани со функцијата чувар на имот на задолжителните пензиски фондови
 - Соработка со институции и организации од земјата и странство
- **Други активности**

I. Вовед

Изминатата 2009 година Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување (во натамошниот текст: Агенцијата) ја обележа 7-годишнината од своето постоење, како и четири години од целосната оперативност на системот на задолжително капитално финансирано пензиско осигурување.

Со изминувањето на оваа календарска година се заокружи еден комплексен систем на капитално финансирано пензиско осигурување со почетокот на имплементацијата на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување. Во 2009 година Агенцијата издаде две дозволи за вршење дејност управување со доброволни пензиски фондови.

Агенцијата се грижеше за правата и интересите на 237.024 членови на приватните задолжителни пензиски фондови и 1.611 членови на приватните доброволни пензиски фондови со вкупната вредност на средствата во сите фондови од над 140 милиони Евра и, активно и во континуитет ја развиваше свеста на јавноста за целите и принципите на капитално финансираното пензиско осигурување.

Во текот на 2009 година Агенцијата ја усоврши својата функција преку интензивирањето на теренската и вонтеренската контрола на пензиските друштва и на пензиските фондови.

Во функција на ефикасна вонтеренска супервизија на дневна основа, Агенцијата работеше на унапредување и надградување на деловните процеси согласно потребите и барањата на сите институции вклучени во системот на задолжително капитално финансирано пензиско осигурување. Деловните процеси на Агенцијата се поддржани со најсовремени софтверски и хардверски решенија што придонесуваат кон брзината на реакцијата на Агенцијата и непречено следење на секоја промена која настанува во системот на капитално финансираното пензиско осигурување. При вршењето на автоматската вонтеренска супервизија Агенцијата продолжи со својата проактивна интервенција и предвремено спречување на појавување на проблеми, со што се намалува потребата од преземање на корективни активности по настанати проблеми. Во насока на сеопфатна супервизија на капиталното финансирано пензиско осигурување (втор и трет столб), Агенцијата, со помош на заем на Светската банка го надградува софтверот со дополнителни модули кои се однесуваат на третиот столб.

Во 2009 година продолжија и редовните теренски контроли кои стручната служба на Агенцијата ги спроведе во двете друштва за справување со задолжителни пензиски фондови и тоа контрола на работењето на друштвото (институционална контрола) и контрола на работењето со средствата на задолжителниот пензиски фонд (финансиска контрола).

Во делот на законската регулатива во 2009 година Агенцијата активно учествуваше во изготвување на измените и дополнувањата на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување.

Агенцијата, како членка на Меѓународната организација на пензиски супервизори (ИОПС), активно учествуваше во нејзината работа определувајќи

се за следење на принципите во вршењето на својата регулаторна и супервизорска функција изградени врз основа на најдобрите светски практики. Агенцијата редовно ги следеше светските трендови во капитално финансираното пензиско осигурување и ефектите од економската криза врз пензиските системи.

II. Организација и финансиско работење на Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување

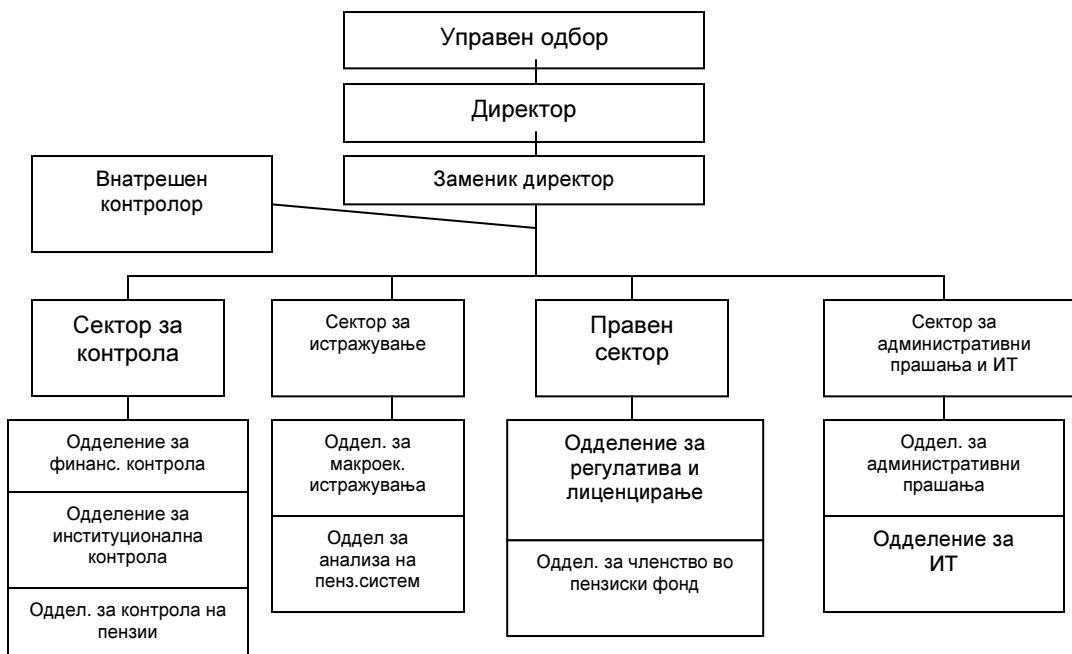
Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување е основана заради вршење супервизија на работењето на пензиските друштва и на пензиските фондови. Нејзина цел е заштита на интересите на членовите на пензиските фондови и поттикнување на развојот на капитално финансираното пензиско осигурување. Агенцијата е регулаторно тело во капитално финансираното пензиско осигурување.

За својата работа Агенцијата одговара пред Владата на Република Македонија. Министерството за труд и социјална политика врши надзор над законитоста на работењето на Агенцијата, додека Државниот завод за ревизија на Република Македонија врши ревизија на нејзиното финансиско работење.

Органи на Агенцијата се Управниот одбор и директорот. Директорот на Агенцијата има заменик на директорот.

Управниот одбор на Агенцијата е составен од пет члена именувани од Владата на Република Македонија и тоа два члена се именуваат со мандат од три години, два од пет години и еден, со мандат од седум години.

II.1 Организациона шема на Агенцијата

Со систематизацијата на Агенцијата утврдено е вработување на високостручен кадар и тоа од областа на економијата, правото, информатиката и математиката.

II. 2 Работење на Управниот одбор на Агенцијата

Во текот на 2009 година Управниот одбор на Агенцијата, согласно своите права и обврски содржани во Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, Статутот на Агенцијата и Деловникот за работа на Управниот одбор, редовно заседаваше давајќи особен придонес во зголемување на квалитетот и ефикасноста на работата на Агенцијата. Согласно утврдена динамика Управниот одбор во 2009 година одржуваше најмалку една седница во текот на месецот, односно одржа вкупно 14 седници на кои:

- Се усвои Извештајот за работењето на Агенцијата во 2008 година;
- Се донесоа:
 - Годишна програма за работа на Агенцијата во 2009 година;
 - Буџетот на Агенцијата за 2010 година;
 - Предлог - годишна програма за работа на Агенцијата за 2010 ;
 - Измена на Деловникот за работа на Управниот одбор на Агенцијата;
 - 16 правилници;
 - 20 одлуки;
- Се даде согласност/одобрение на:
 - 17 барања
- Се разгледаа 8 информации, 2 известувања и 5 извештаи

II.3 Финансирање на Агенцијата

Работењето на Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување согласно член 56 став (3) од Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување (“Службен весник на Република Македонија” бр. 29/2002, 85/2003, 40/2004, 113/2005, 29/2007 и 88/2008) се финансира од надоместоците наведени во овој став, кои Агенцијата ги наплатува од пензиските друштва (односно друштвата за управување со задолжителни пензиски фондови, друштвата за управување со доброволни пензиски фондови, друштвата за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови).

Во ставот (4) од истиот член на Законот е пропишано дека висината на наведените надоместоци ја утврдува Агенцијата на која согласност дава Владата на Република Македонија и истите се објавуваат во “Службен весник на Република Македонија”, а во Статутот на Агенцијата е уредено дека Управниот одбор ја утврдува висината на надоместоците.

Во наведениот член од Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување е утврден највисокиот месечен процент на надоместокот кој Агенцијата го наплатува од пензиските друштва во висина од 2,5% од уплатените придонеси во сите пензиски фондови со кои управуваат

друштвата. Од проекциите на буџети на Агенцијата за периодот 2006 - 2015 година, објавени во Одлуката за висина на месечниот надомест кој Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување го наплатува од друштвата за управување со пензиски фондови и надоместоци за организирање на испити и давање дозволи на агенти и нивно запишување во регистарот на агенти бр. 02-315/1 од 18.11.2004 година, произлегоа годишните надоместоци чиј просек е 1,86%. Во насока на намалување на трошоците на системот, од самиот почеток на неговото функционирање во 2006 година, како и во 2007 година Агенцијата наплаќаше надомест од друштвата за управување со пензиски фондови од 1.5%.

Анализите изготвени 2008 година, врз основа на реалните состојби, покажаа дека има простор за намалување на висината на надоместокот и при дефинирањето на месечниот надоместок за 2008 година, Агенцијата предвиде во следните три години (2008, 2009 и 2010 година) да наплатува ист надомест во висина од 1% од уплатените придонеси. При тоа се имаше во предвид општата определба на Владата на Република Македонија за намалување на надоместоците кои ги наплаќаат државните институции, односно намалување на вкупните трошоци на капитално финансираното осигурување, како и определбата за константно ниво на надоместокот на краток рок што ќе придонесе кон стабилност на пазарот и можност за негова предвидливост.

За повторна оценка на надоместокот за 2009 година, беа изготвени и нови анализи врз основа на проекциите на приливите на придонеси и Буџетот на Агенцијата за 2009 година, како и заштедите кои Агенцијата ги има остварено претходните години поради помалиот број на вработувања и соодветно поради намалени трошоци за плати и надоместоци од плати во Агенцијата, поради забраната за набавка на мебел, поради користењето на кредити и донации за финансирање на службени патувања и обуки, како и неискористување на услугите за информациона терминал за инвестирање во странство во 2007 и 2008 година.

За очекуваниот прилив на придонеси беа користени проценки за прилив на придонеси во задолжителните и во доброволните пензиски фондови во 2009 година. За приливот на придонесите во вториот столб беа користени за актуарските проекции на Актуарската единица во Фондот на ПИОМ, додека за приливот на придонеси во третиот столб беа користени анализите изготвени од консултантот кој помагаше во економските аспекти на дизајнот на третиот столб. Иако 2009 година е почетна година за операционализација на третиот столб и приливот на доброволни придонеси ќе биде многу мал, сепак Агенцијата и за третиот столб, како и за вториот столб, ќе има исти обврски во однос на регулирање и супервизија на друштвата и доброволните пензиски фондови кои ќе функционираат во рамките на третиот столб. Поради тоа, се утврдува иста висина на надоместоците за пензиските друштва која е пресметана како врз основа на придонесите во задолжителните така и врз основа на придонесите во доброволните пензиските фондови.

III. Реализирани активности во извештајниот период

III. 1 Супервизија на пензиските друштва и пензиските фондови

Вонтеренска супервизија

Во текот на 2009 година се вршеше континуирана вонтеренска контрола на работењето на пензиските друштва, задолжителните пензиски фондови и доброволните пензиски фондови (НЛБ Пензија плус-отворен доброволен пензиски фонд почна да прибира придонеси на 15.07.2009 година, а КБ Прв отворен доброволен пензиски фонд на 22.12.2009 година) врз база на извештаи и информации доставени од пензиските друштва и останатите институции вклучени во системот како што се Фондот на ПИОМ и чуварите на имот на пензиските фондови.

Предмет на контрола беа следниве области:

1. Агенцијата на дневна основа, во функција на проактивна контрола, ги врши следниве активности:

- Контрола на распределбата на придонесите на индивидуалните сметки на членовите во задолжителните пензиски фондови
- Контрола на надоместоците што ги наплатуваат пензиските друштва
- Контрола на инвестициските активности
 - Внес на инструменти во евиденцијата на дозволени инструменти во кои може да се вложуваат средствата на задолжителните пензиски фондови - по барање на друштвата и по проверка на законските и подзаконските барања. Агенцијата ја водеше евиденцијата на дозволени инструменти само за задолжителните пензиски фондови сè до преминот на функцијата чувар на имот на задолжителни пензиски фондови од Народната банка на Република Македонија во деловна банка избрана од пензиското друштво. За инвестирањето на средствата на доброволните пензиски фондови и за инвестирањето на средствата на задолжителните пензиски фондови (по преносот на функцијата чувар на имот во деловна банка) квалитативните ограничувања во врска со инструментите се проверуваат на дневна основа, за склучените трансакции во текот на претходниот работен ден.
 - Склучени трансакции: цена, количина, пазар на кој е склучена трансакцијата, посредник, посредничка провизија – на дневна основа, за склучените трансакции во текот на претходниот работен ден за задолжителните и за доброволните пензиски фондови
 - Контрола на исполнувањето на квалитативните критериуми по инструмент и законските ограничување по класи на инструменти, за инструментите кои се веќе во портфолиото на пензискиот фонд. Во текот на 2009 година, на барање на пензиските друштва во согласност со Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, Агенцијата земајќи ги во

предвид единствено интересите на членовите, го продолжи рокот за усогласување на инвестиционите активности на задолжителните пензиски фондови за дополнителни 6 месеци (максималниот рок утврден согласно Закон), за вкупно 7 инструменти кои се наоѓаа во портфолиото на задолжителните пензиски фондови. До крајот на рокот (31.12.2009 година), пензиските друштва ги усогласија сите инвестициони активности, со исклучок на еден инструмент чија продажба е оневозможена поради недоволната ликвидност на пазарот на капитал.

- Контрола на проценката на вредноста на средствата и обврските на пензиските фондови - на дневна основа за состојбата на претходниот работен ден за задолжителните и за доброволните пензиски фондови
- Контрола на пресметка на вредноста на сметководствената единица, бројот на сметководствени единици и вредноста на нето средствата на пензиските фондови - на дневна основа за состојбата на претходниот работен ден за задолжителните и за доброволните пензиски фондови. Агенцијата за секој датум на проценка (секој ден), ги одобрува вредноста на сметководствената единица, бројот на сметководствени единици и вредноста на нето средствата на задолжителните пензиски фондови, а ја проверува и вредноста на сметководствената единица, бројот на сметководствени единици и вредноста на нето средствата на доброволните пензиски фондови врз база на податоците за поединечни уплатени придонеси и надоместоци добиени од пензиските друштва. На својата интернет страна Агенцијата ја објавува вредноста на сметководствената единица за секој пензиски фонд (задолжителен и доброволен).
- Контрола на пренос на средства меѓу задолжителните пензиски фондови – премин од еден во друг пензиски фонд од посебна на индивидуална сметка, премин од еден во друг пензиски фонд или во Фондот на ПИОМ заради раскинување на договор за членство - на дневна основа, при настанување.
- Контрола на исплатата од задолжителните пензиски фондови кон Фондот на ПИОМ по основ на инвалидска или семејна пензија и контрола на исплатите по основ на наследство - на дневна основа, при настанување.

При секојдневните контроли на работењето на друштвата беа откривани определени грешки и неправилности, но земајќи го во предвид фактот дека контролата е проактивна, грешките беа веднаш отстранети од страна на пензиските друштва и чуварите на имот.

2. На квартална основа Агенцијата го контролира следното:

- Контрола на сметководството и финансиските извештаи на задолжителните пензиски фондови, доброволните пензиски фондови и пензиските друштва.
- Контрола на минималниот износ на ликвидни средства кои треба да ги одржуваат пензиските друштва.
- Контрола на минималниот износ на капитал кој треба да го одржуваат пензиските друштва.

Во текот на 2009 година, Агенцијата испрати 2 укажувања до пензиските друштва за необјавување на финансиски извештаи на интернет страната и за корекција на податоци во извештаите за капитал на друштвото. Пензиските друштва постапија по двете укажувања на Агенцијата.

3. Како дел од редовните вонтеренски контроли, согласно *Правилникот за начинот на спречување на злоупотреба на информациите добиени како резултат на службената положба и за содржината и начинот на известување за трансакции со хартии од вредност*, Агенцијата врши контрола на податоците доставени од друштвата и чуварите на имот за трансакциите со хартии од вредност на лицата со пристап до доверливи информации и нивните поврзани лица и на трансакциите на пензиските друштва. Друштвата и чуварите на имот доставуваат до Агенцијата податоци за склучени трансакции на секои 180 дена. Исто така, Агенцијата врши проверка на Извештаите за акционерски собранија, кои друштвата ги доставуваат до Агенцијата за собранијата на акционери за кои се обврзани да присуствуваат.

При проверка на податоците за склучените трансакции со хартии од вредност на лицата со пристап до доверливи информации и нивните поврзани лица Агенцијата констатираше дека нема сомнителни трансакции, односно во деновите (вклучувајќи 5 дена пред извршување на трансакцијата) кога овие лица вршеле трансакции не се тргувало со истите хартии од вредност за пензискиот фонд за кој имаат доверливи податоци. Агенцијата ги проверува и трансакциите со хартии од вредност на лицата со пристап до доверливи информации во Агенцијата. Во 2009 година не се пријавени трансакции со хартии од вредност од страна на вработените на Агенцијата.

4. Согласно Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и *Правилникот за потребниот обем на тргување и неопходната кадровска, техничка и организациона оспособеност на домашните правни лица кои можат да бидат избрани за вршење на услуги со хартии од вредност*, друштвата се должни да спроведуваат постапка за избор на домашни правни лица кои вршат услуги со хартии од вредност еднаш во период од 365 дена или во пократок временски период доколку е тоа во интерес на членовите на пензискиот фонд.

Во 2009 година Агенцијата разгледуваше три Барања од друштвата за одобрување на договори со правни лица за вршење на услуги со хартии од вредност. Друштвата ја доставија бараната документација при што Агенцијата даде согласност на договорите со брокерските куќи.

5. Контрола на процесите на маркетинг на пензиските друштва – проверка на објавени маркетинг материјали претходно одобрени од Агенцијата, проверка на интернет страните на пензиските друштва, проверка на задолжителните објави, како и активности на пензиските друштва поврзани со работи на маркетинг. Агенцијата издаде четири укажувања и две Решенија за отстранување на неправилност заради ненавремено ажурирање на интернет страниците на пензиските друштва, како и 1 укажување за ненавремено доставување на податоци за филијали до Агенцијата. Исто така, Агенцијата достави до едно од друштвата барање за појаснување, демант на дадена информација за третиот столб. Појаснувањето беше објавено во дневните весници во Република Македонија.

6. Контрола на зачленувањето во пензиските фондови – начинот на склучување на договори за членство, постапувањето по поднесоци за раскинување на договорите за членство во задолжителен пензиски фонд и контрола на работењето на агентите

- Во 2009 година Агенцијата изврши две проверки на усогласеност на податоците од својот Регистар на членови со Регистрите на членови на пензиските друштва. Од контролата произлегоа 13 разлики во членовите, кои настанале поради технички грешки при нивното вчитување и истите беа отстранети во најкус можен рок.
- Агенцијата спроведуваше контрола на работењето на агентите по поплака на член или редовна вонтеренска контрола и тоа:
 - Еден агент е контролиран по добиена поплака од страна на член. Контролата на работењето на овој агент продолжува во 2010 година.
 - Во текот на 2009 година Агенцијата вршеше редовни вонтеренска контрола на агентите врз база на анализа на бројот на склучени договори во одреден период по градови. По анализата овластените лица преку праќање на дописи до членовите утврдуваат дали има неправилности во работењето на агентите. Во 2009 година Агенцијата започна постапка за испитување на четири агенти. Еден агент е избришан од Регистар по барање на друштвото, а за останатите три постапката продолжува во 2010 година.
- Со почетокот на функционирањето на третиот столб Агенцијата започна со редовна проверка на членовите кои пристапуваат во доброволното капитално финансирано пензиско осигурување. Контролата се врши месечно на доставени податоци од друштвата при што се проверува валидноста на бројот на договорот, постоењето на друга сметка, возраста на членот, агентот кој го склучил договорот, дали членот е корисник на старосна или инвалидска пензија (по добиена информација од Фондот на ПИОМ по електронска пошта) и дали членот повлекува средства од втор и третиот столб. Воедно, Агенцијата проверува кој ја врши уплатата, кога се врши истата и ги евидентира членовите кои треба да бидат предмет на анализа во друштвата од аспект на спречување на перење пари. Во текот на 2009 година, не беа констатирани неправилности во податоците доставени од пензиските друштва.

7. Пензиските друштва се должни согласно Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување да формираат единица за внатрешна ревизија која редовно ќе го контролира работењето на друштвото и пензиските фондови со кои тоа управува. Единиците за внатрешна ревизија изготвуваат извештаи за извршените контроли и истите се должни да ги доставуваат до Агенцијата. Агенцијата го следи работењето на друштвата преку доставените извештаи и ги лоцира можните ризици во работењето на друштвата. Во 2009 година спроведени се 10 внатрешни ревизии во друштвата по кои ревизорот доставил препораки до раководството. Во најголем дел

раководствата на пензиските друштва веднаш ги прифаќаат и имплементираат препораките.

8. Агенцијата покрај тоа што дава одобрение за назначување на член на Надзорен и Управен одбор на пензиските друштва, редовно ги следи и контролира состојбите во овие органи, нивната усогласеност со останатата регулатива во Република Македонија, запишувањето на измените во Централниот регистар на Република Македонија и поврзаноста на овие лица со компаниите во кои инвестираат пензиските фондови. Во текот на годината, Агенцијата двапати констатираше непотполн состав на Управниот и Надзорниот одбор на пензиските друштва и еден нецелосен упис на надлежностите на член на Управен одбор во Централниот регистар на Република Македонија. По барање на Агенцијата, пензиските друштва ги отстранија неправилностите.

Теренска супервизија на пензиските друштва

Во вториот квартал на 2009 година, беше извршена редовна теренска контрола на работењето на двете пензиски друштва (институционална контрола), согласно Годишниот план на Агенцијата за контрола на работењето на пензиските друштва за 2009 година. Во периодот на вршење на теренска контрола, двете друштва функционираа како друштва за управување со задолжителни пензиски фондови. Контролата беше изведена непосредно во просториите на двете друштва во периодот март- април 2009 година и продолжи посредно во Агенцијата.

Контролата ги вклучи следните аспекти на работењето на друштвото:

- Сметководството и финансиските извештаи на друштвото;
- Капитал и профитабилност на друштвото;
- Средства и инвестиции на друштвото;
- Организациска поставеност на друштвото и човечка и материјална адекватност и ИТ опременост и ресурси;
- Усогласеност со законските прописи и интерните акти на друштвото;
- Работата на Надзорниот и Управниот одбор;
- Услугите кон членовите на пензискиот фонд;
- Маркетинг и агенти;
- Договори со надворешни соработници и даватели на услуги.

Контролата беше извршена преку увид во дел од документацијата на двете друштва и преку интервјуирање на претставници од друштвата.

При контролата кај двете друштва беа констатирани помали неправилности во работењето за кои беа изречени две Решенија за отстранување на неправилности и тоа во делот на водење на сметководствената евиденција и начинот на организирање на единицата за интерна ревизија и едно укажување за недоставување на извештаи од извршени внатрешни контроли. Во текот на годината двете друштва постапија по задолженијата од решенијата на Агенцијата.

Врз основа на констатациите и забелешките од записникот за извршената контрола на двете друштва, а земајќи ги во предвид добрите деловни обичаи, како и потребата за континуираното подобрување на

работењето на друштвата со цел унапредување и развој на капитално финансираното пензиско осигурување и заштитата на интересите на членовите на пензиските фондови, препораките на Агенцијата во смисла на подобрување на работењето на друштвата се однесуваа на:

- Зајакнување на контролната функција на друштвото во врска со зачленување на лицата на кои не им се исплати членство во задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување и зајакнување на интерната контрола на друштвата врз работењето на сопствените агенти;
- Проширување на опфатот на внатрешните ревизии од аспект на објективно вршење на функцијата внатрешна ревизија и редовно и континуирано спроведување на интерна ревизија на управувањето на друштвото со средствата на пензиските фондови како и контрола на највисоките трошоци на друштвото;
- Прецизно и јасно водење на сметководствена евиденција на друштвото;
- Комплетирање на интерните процедури на друштвата за сите области од работењето;
- Доследно спроведување на Законот за трговски друштва во делот на одобрување на зделки со заинтересирани страни.

Во рамките на институционалната контрола и во согласност со Годишниот план на Агенцијата за контрола на работењето на друштвата за управување со задолжителни пензиски фондови за 2009 година, овластени лица на Агенцијата спроведоа контрола во 35 филијали на друштвата во период од пет дена во Тетово, Гостивар, Кичево, Свети Николе, Куманово, Штип, Кочани, Македонски брод, Велес, Прилеп, Битола, Охрид, Струмица и Гевгелија. При контролата не беа констатирани неправилности и незаконитости во работењето на филијалите на пензиските друштва.

Теренска супервизија на задолжителните пензиски фондови

Во првиот квартал на 2009 година, беше изведена редовна теренска контрола на работењето на двете пензиски друштва со средствата на задолжителните пензиските фондови (финансиска контрола), согласно Годишниот план на Агенцијата за контрола за 2009 година. Во текот на годината не беа планирани ниту извршени теренски контроли на работењето на пензиските друштва со средствата на доброволните пензиски фондови, бидејќи првиот доброволен пензиски фонд започна да функционира во втората половина на годината, а вториот на крајот на годината. Првата теренска контрола на работењето на пензиските друштва со средствата на доброволните пензиски фондови ќе биде извршена во текот на 2010 година.

Контролата беше извршена непосредно во просториите на двете пензиски друштва во периодот февруари - март 2009 година и продолжи посредно во Агенцијата.

Контролата ги вклучи следните аспекти на работењето на друштвото:

- инвестициони активности кои претходеле на налозите за инвестирање;

- наложите за инвестирање и трансакциите и проверка на датумите на стекнување и пренесување на сопственоста на средствата на фондот;
- водење на сметководството и изработка на финансиските извештаи на пензискиот фонд;
- оценка на системот на интерни контроли и интерна ревизија;
- почитување на забраната за купување и продавање на средствата на пензискиот фонд со поврзани лица на друштвото, давање на заеми и гаранции од средствата на пензискиот фонд;
- следење на исполнување на обврските кои произлегуваат од договорот кој друштвото го склучило за чување на средствата на пензискиот фонд;
- индивидуалните сметки на членовите на пензискиот фонд.

Контролата беше извршена преку увид во дел од документацијата на двете друштва и преку интервјуирање на претставници од друштвата.

При контролата кај ниту едно од двете друштва не беа констатирани незаконитости во управувањето со пензиските фондови.

Врз основа на констатациите и забелешките од записникот за извршената контрола на двете друштва, а земајќи ги во предвид добрите деловни обичаи, како и потребата за континуираното подобрување на работењето на друштвата со цел унапредување и развој на капитално финансираниот пензиски систем и заштитата на интересите на членовите на пензиските фондови, препораките на Агенцијата во смисла на подобрување на работењето на пензиските друштва се однесуваа на:

- почитување и ажурирање на усвоените сопствени акти и процедури, особено актите кои ги уредуваат политиките поврзани со инвестирањето на средствата на пензискиот фонд, конзистентност во нивната примена, како и конзистентност при носењето на интерните одлуки во друштвото;
- зајакнување на капацитетот на друштвото во полето на управување со ризик и тоа во делот на назначување и обука на човечките ресурси во друштвото, како и воведување на политики и процедури за идентификување, мерење и управување со ризик;
- намалување на трошоците за инвестирање на средствата на пензиските фондови со набавка на финансиско-информативен сервис за тргување;
- зајакнување на капацитетот на пензиските друштва преку континуирана обука на вработените;
- зајакнување на интерните контроли во работењето со средствата на пензиските фондови;
- соодветно и навремено постапување по задолженија од Агенцијата.

Едновремено, Агенцијата им укажа на пензиските друштва за долгорочната природа на пензискиот систем и неопходноста друштвата да ја дефинираат инвестиционата стратегија и дневните инвестициони одлуки имајќи го во предвид долгорочниот инвестиционен хоризонт на членовите на пензиските фондови, наспроти водење на политика со цел постигнување на краткорочно добри инвестициони резултати.

III.2 Закони и подзаконски акти

По иницијатива на Агенцијата, во текот на 2009 година донесен е Законот за изменување и дополнување на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување чиј предлагач е Министерството за труд и социјална политика. Агенцијата иницираше понатамошна измена на овој закон заради постапување по препораката од Европската Комисија во нејзиниот последен Извештај за напредокот на Република Македонија во 2009 година. Во Извештајот се наведува дека Агенцијата треба да има буџетска и институционална независност. Оваа измена, како и измена на Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување Агенцијата ја иницираше и заради прилагодувања кон практичната примена на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување и активно учествуваше во изготвувањето на законите.

Во 2009 година Агенцијата ги изготви и донесе следните акти кои се однесуваат на задолжителното и доброволното капитално финансирано пензиско осигурување:

- Правилник за измена и дополнување на Правилникот за начинот и постапката за полагање испит за стекнување својство на агент и за запишување на лицето во регистарот на агенти и за формата и содржината на уверението;
- Правилник за содржината на документот за инвестициона стратегија на задолжителен и доброволен пензиски фонд;
- Правилник за измена и дополнување на Правилникот за начинот и постапката за маркетинг на задолжителни и доброволни пензиски фондови;
- Правилник за измена и дополнување на Правилникот за постапката на распределба на осигурениците во задолжителни пензиски фондови, за начинот и постапката за членство во задолжителен пензиски фонд при зачленување по прв пат, за начинот и постапката на премин на член од постоен во иден задолжителен пензиски фонд и за формата на договорот за членство во задолжителен пензиски фонд;
- Правилник за измена и дополнување на Правилникот за инвестирање на средствата на задолжителните пензиски фондови;
- Правилник за измена на Правилникот за начинот на управување со задолжителен и/или доброволен пензиски фонд по повлекување или укинување на одобрение за управување со пензиски фонд;
- Правилник за измена на Правилникот за инвестирање во доброволен пензиски фонд;
- Правилник за членство во задолжителен пензиски фонд;
- Правилник за измена на Правилникот за потребниот обем на тргување и неопходната кадровска, техничка и организациона оспособеност на домашните правни лица кои можат да бидат избрани за вршење на услуги со хартии од вредност;
- Правилник за измена на Правилникот за инвестирање на средствата на задолжителните пензиски фондови ;
- Одлука за забранување на поврзано лице на пензиско друштво да врши услуги со хартии од вредност;
- Одлука за висината на месечниот надомест кој Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување го

- наплатува од пензиските друштва, пресметан како процент од придонесите, за 2009 година;
- Одлука за издавање дозвола за вршење на дејност управување со доброволни пензиски фондови и условно одобрение за управување со доброволен пензиски фонд;
 - Одлука за утврдување на датумот за отпочнување со работи на маркетинг и испитување на јавното мислење;
 - Одлука за почеток на примена на намалувањето на процентот на надоместокот од придонеси кој го наплатува Акционерското друштво за управување со пензиски фондови „НОВ ПЕНЗИСКИ ФОНД“ Скопје;
 - Одлука за полноважност на условното одобрение за управување со доброволен пензиски фонд;
 - Одлука за дополнителни ограничувања на вложувањата на средствата на доброволен пензиски фонд;
 - Одлука за издавање дозвола за вршење дејност управување со доброволни пензиски фондови и условно одобрение за управување со доброволен пензиски фонд;
 - Одлука за полноважност на условното одобрение за управување со доброволен пензиски фонд;
 - Одлука за висината на месечниот надомест што го наплатува МАПАС од пензиските друштва за 2010 година; и
 - Одлука за максималната висина на надоместокот од придонесите уплатени во задолжителен пензиски фонд за 2010 година.

На почетокот на 2009 година Управниот одбор на Агенцијата ги донесе Правилникот за систематизација на работните места на Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување и Правилникот за внатрешна организација на работата на Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување, на кои согласност даде Владата на Република Македонија. Со правилниците се направени измени во организационите облици на Агенцијата, измени во пропишаното образование за одделни работни места, зголемен е бројот на вработени и направен е нов распоред на работните задачи. Потребата од донесување на овие правилници произлезе од досегашното искуство и работна пракса во Агенцијата, како и започнувањето на доброволно капитално финансирано пензиско осигурување.

Лиценцирање на пензиски друштва

Со стапувањето во сила на Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување, се отвори можност за формирање на друштва за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови и друштва за управување со доброволни пензиски фондови, како и можност постојните друштва за управување со задолжителни пензиски фондови да ја прошират својата дејност и да управуваат со доброволни пензиски фондови. Во периодот од месец февруари до месец мај 2009 година, постојните пензиски друштва до Агенцијата доставија барања за вршење на дејност – управување со доброволни пензиски фондови и барања за добивање одобрение за управување со доброволен пензиски фонд. Барањата заедно со соодветната документација беа разгледани од страна на Агенцијата во пропишаната постапка за лиценцирање на пензиските друштва. Барањата беа одобрени од Агенцијата во законскиот рок од 90 дена од приемот, со што друштвата се

пререгистрираа во друштва за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови и основаа по еден доброволен пензиски фонд и тоа:

- Отворен доброволен пензиски фонд „НЛБ ПЕНЗИЈА ПЛУС“ - управуван од Акционерското друштво за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови “ НЛБ НОВ ПЕНЗИСКИ ФОНД” – Скопје и

- КБ Прво отворен доброволен пензиски фонд – Скопје - управуван од КБ Прво друштво за управување со задолжителни и пензиски фондови АД Скопје.

По пререгистрацијата и основањето, друштвата започнаа активности на маркетинг на доброволните пензиски фондови, зачленување и други потребни активности за работењето на доброволните пензиски фондови.

Одобрување на маркетинг материјали

Согласно Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување, Агенцијата ги одобрува сите маркетинг материјали на друштвата пред нивното објавување, со што превентивно делува во правец на фер и објективно информирање на јавноста. Во 2009 година беа издадени вкупно 155 одобренија за употреба на маркетинг материјали. Агенцијата издаде две укажувања за ажурирање на веќе одобрени маркетинг материјали како и две известувања за неодобрени маркетинг материјали.

III.3 Членство во задолжителен пензиски фонд

Во текот на 2009 година Правниот сектор постапуваше по поплаки, жалби и други поднесоци од: осигуреници, членови на задолжителен пензиски фонд, агенти и друштва и предлагаше до директорот на Агенцијата преземање конкретни активности и мерки. Во најголем дел водени се постапки поради повреда на правата и интересите на осигурениците и членовите на задолжителните пензиски фондови.

Врз основа на законската обврска за заштита на интересите на членовите во 2009 година до Агенцијата има пристигнато 46 барања од членови и друштва за управување со задолжителни пензиски фондови при што Агенцијата донесе 33 решенија за поништување на регистрацијата на 33 члена од Регистарот на членови во вториот столб. Ваквите одлуки Агенцијата ги спроведуваше врз основа на поплаки од страна на членовите. Имено, во најголем број случаи се работи за лица кои се распределени во задолжителен пензиски фонд, а имаат бенефициран стаж и лица кои склучиле договори за членство или се распределени во задолжителен пензиски фонд поради неточна евиденција во Фондот на ПИОМ, а имаат над 15 години работен стаж или се на возраст над 50 години (мажи) и 45 години (жени), факти врз основа на кои што не е препорачлива да се членува во двостолбниот пензиски систем.

Согласно Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, во случај кога починатиот член на задолжителен пензиски фонд нема членови на семејството кои имаат право на семејна пензија согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување, средствата од сметката на тој член стануваат дел на оставинска маса на оставителот и со тие средства се постапува согласно со Законот за наследување. Барањата за исплата на овие

средства заедно со соодветната документација, пензиските друштва ги доставуваат до Агенцијата заради одобрување на исплатата. Во текот на 2009 година се префрлија средства од 21 починат член по основ на наследство од индивидуалните сметки на починатите членови на пензиските фондови, на соодветните наследници.

Известување на задолжителните членови кои не избрале задолжителен пензиски фонд

Согласно Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, Агенцијата времено ги распределува во задолжителен пензиски фонд осигурениците кои не се зачлениле во задолжителен пензиски фонд, а биле обврзани на тоа. При распределбата на осигурениците во задолжителните пензиски фондови Агенцијата еднаш месечно утврдува пондер за секој задолжителен пензиски фонд според приносот на задолжителниот пензиски фонд и висината на надоместокот од придонесите уплатени во задолжителен пензиски фонд. Овие осигуреници имаат право три месеци по стапување во задолжително пензиско и инвалидско осигурување да потпишат договор за членство со задолжителен пензиски фонд по сопствен избор, а доколку не потпишат договор остануваат членови на задолжителниот пензиски фонд во кој биле распределени од Агенцијата. Согласно законските обврски Агенцијата, по писмен пат, ги информира овие членови за задолжителниот пензиски фонд во кој се распределени.

Во текот на 2009 година Агенцијата редовно ја спроведуваше оваа законска обврска и за таа цел е развиено и софтверско решение за печатење на известувањата. Известувањата се доставуваат како писма на име на лицето, но на адреса на работодавецот, бидејќи тоа е единствен податок со кој располага Агенцијата и е добиен од Фондот на ПИОМ. Во одредени случаи (вратени писма во Агенцијата) Агенцијата се обраќа до Министерството за внатрешни работи заради добивање на домашна адреса на лицето. Кон крајот на 2009 година Агенцијата со Министерството за внатрешни работи потпиша анекс на договорот за соработка со кој ќе ги добива домашните адреси на сите нововработени лица.

Во текот на 2009 година продолжи преминот на членовите од еден во друг задолжителен пензиски фонд преку потпишување на времен договор за членство со друштвото кое управува за задолжителниот пензиски фонд во кој членот сака да премине. Агенцијата се обраќа до членовите заради потврдување на нивниот премин. Во контекст на ова во текот на 2009 година преминале 165 членови од еден во друг задолжителен пензиски фонд.

III. 4 Испит за стекнување својство агент

Согласно Правилникот за начинот и постапката за полагање испит за стекнување својство агент и за запишување на лицето во регистарот на агенти, Агенцијата организира четири редовни испитни сесии во текот на една календарска година. Агенцијата организираше и пет дополнителни испитни сесии за доброволното капитално финансирано пензиско осигурување. Испитот се полага писмено, со содржина утврдена во програмата за полагање на испитот, што ја изготвува Агенцијата. Согласно оваа програма, секој кандидат кој освоил најмалку 70% од вкупните бодови на тестот го положил испитот.

Во текот на 2009 година Агенцијата ја ажурираше програмата за полагање на испитот со најновите измени на Законот за задолжително

капитално финансирано пензиско осигурување и измените на подзаконските акти. Исто так, беше изготвена и нова *Програма за полагање на испит за лицата кои ќе вршат маркетинг*, со теми и од задолжителното и од доброволното капитално финансирано пензиско осигурување бидејќи, согласно Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување идните агенти полагаат еден испит кој вклучува теми и од доброволно и од задолжително капитално финансирано пензиско осигурување. Дополнително, заради воведување на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување во 2009 година беше изготвена и *Програма за полагање на дополнителен испит за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување лицата кои ќе вршат маркетинг*.

Во 2009 година редовниот испит го полагаа вкупно 347 кандидат од двете друштва од кои 194 го положија испитот. Дополнителниот испит за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување го полагаа вкупно 519 кандидат од двете друштва од кои 444 го положија испитот.

Согласно Законот за заштита на лични податоци, личните податоци може да се користат само во време кое е неопходно за остварување на одредената цел. По истекот на неопходното време, личните податоци мораат да се бришат освен ако со друг закон поинаку не е уредено. Во конкретниот случај Агенцијата ги користи личните податоци на лицата кои сакаат да стекнат својство на агент во периодот потребен за полагање на испит и евидентирање на агентите во информатичкиот систем на Агенцијата. Со заокружување на процесот за внес на лични податоци на лицата кои полагаат испит за стекнување својство на агент во информатичкиот систем на Агенцијата, престанува потребата од чување на тестовите од испитите. Заради тоа Комисијата за полагање на испит за стекнување својство на агент ги уништуваше тестовите од испитите за стекнување својство на агент.

III. 5 Активности за намалување на надоместоците кои ги наплаќаат друштвата кои управуваат со задолжителни пензиски фондови

Согласно Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, Агенцијата за секоја календарска година ја определува максималната висина на надоместокот од уплатените придонеси од секој поединечен член кој го наплатуваат друштва и тоа врз основа на реалните податоци и проекции за бројот на членови и висината на придонесите, нето средствата на задолжителните пензиски фондови, податоци за работењето на друштвата и надоместоците на сите вклучени институции во задолжително капитално финансирано пензиско осигурување.

Во декември 2009 година беа изработени анализи и проценки за надоместокот кој ќе го наплатува Агенцијата во 2010 година, како и максималниот надоместок од придонеси кој ќе го наплатуваат пензиските друштва кои управуваат со задолжителни пензиски фондови. Развојот на задолжителното капитално финансираното пензиско осигурување, изразен преку континуирано зголемувањето на бројот на членови, придонеси и средства во задолжителните пензиски фондови, дава реална можност за рационализација на трошоците во ова осигурување, тренд кој постоеше и во минатите години. Оттаму, државните институции кои наплатуваат надоместоци од друштвата за 2010 година ги намалија надоместоците за 33%. Имено, Агенцијата го намали својот надоместок од 1% на 0,8%, додека Фондот на ПИОМ го намали својот надоместок од 0,5% на 0,2% или вкупно надоместокот

се намали од 1,5% на 1%. Ова предизвикува директно намалување на трошоците на пензиските друштва. Од друга страна, зголемениот прилив на придонеси и зголемувањето на средствата во задолжителните пензиски фондови доведе до зголемување на основицата од која пензиските друштва наплатуваат надоместоци, што последователно води кон можност за намалување на овие надоместоци. Агенцијата изработи детална анализа и проекции за приходите и расходите на друштвата кои управуваат со задолжителни пензиски фондови, како и влијанието на овој надоместок врз очекуваните пензии на членовите на задолжителните пензиски фондови со цел да се определи разумен максимален износ на надоместок од придонеси кој ќе биде доволен (заедно со останатите приходи на друштвото), да се покријат трошоците на друштвата, да се платат надоместоците на вклучените институции, да се овозможи основачите на друштвата да заработат прифатлива стапка на принос на својата инвестиција, од една страна и од друга страна, едновремено да се оствари позитивен ефект врз средствата на членовите на задолжителните пензиски фондови и износот на нивната идна пензија од вториот столб. Како резултат на тоа беше одлучено за 2010 година максималната висина на надоместокот од придонеси да изнесува 5,5% т.е. намалување од околу 15% до 19% во однос на надоместоците кои ги наплатуваа друштвата во 2009 година. Со наплатувањето на надоместок од придонеси од страна на друштвата кои управуваат со задолжителни пензиски фондови во определената висина, беше проценето дека нема да дојде до нарушување на нормалното работење на друштвата и има можност за остварувањето разумна добивка, а едновремено ќе се обезбеди позитивен ефект врз идната пензија на членовите на задолжителните пензиски фондови, што значи одлуката е во насока на заштита на интересите на членовите.

III.6 Развивање на свеста на јавноста за целите и принципите на капитално финансираното пензиско осигурување и правата на членовите на пензиските фондови

Активности во насока на развивање на свеста на јавноста

Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување, во рамките на своите надлежности за развивање на свеста на јавност за целите и принципите на капитално финансираното пензиско осигурување и правата на членовите на пензиските фондови, имаше повеќе активности во текот на 2009 година кои вклучуваа едукација на јавноста (преку медиумски настапи) со цел зголемување на свесноста и информираноста на осигурениците за системот. Настапите на медиумите беа на повеќе теми од областа на капитално финансираното пензиско осигурување беа, а објавени и написи во пишаните медиуми.

Активности поврзани со промоција на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување

Во март 2009 година претставници на Агенцијата учествуваа на Тркалезна маса во организација на AmCham Macedonia. На почетокот свое обраќање до присутните имаше директорот на Агенцијата, г. Булент Дервиши,

кој се осврна на новостите во пензискиот систем, со посебен акцент на концептот на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување и неговите цели. Потоа подетално беше презентираан дизајнот и главните карактеристики на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување, во смисла на појаснување на зачленувањето, доброволните придонеси, надоместоците, начинот на користење на средствата заштедени во него, како и начинот на функционирање на доброволните пензиски фондови, нивно инвестирање, проценка на вредноста на средствата, чувањето на средствата, известувањето, оданочувањето, итн. Понатаму, имајќи предвид дека присутните беа и потенцијални инвеститори во вториот и третиот столб, во текот на презентацијата накратко беа презентирани и условите и начините на лиценцирање на пензиски друштва. Презентацијата беше следена од активна дискусија на присутните и појаснување на одредени прашања, особено од аспект на лиценцирањето и даночните олеснувања.

Во јуни 2009 година се одржа работна средба со претставници на работодавачите од Република Македонија на која присуствуваа министерот за труд и социјална политика, заменикот министер за труд и социјална политика и директорот на Агенцијата. Со регулирање на доброволно капитално финансирано пензиско осигурување се воспоставува и законска рамка за организирање професионални пензиски шеми и усогласување со европските текови. На оваа средба работодавачите како креатори на одлуките во најголемите и најуспешните компании во државата поблиску се запознаа со можностите, бенефициите и погодностите кои ги нуди доброволното капитално финансирано пензиско осигурување-трет пензиски столб и формирањето на професионалните шеми.

III. 7 Статистичка анализа и изработка на извештаи за капитално финансирано пензиско осигурување

Агенцијата во текот на 2009 година континуирано подготвуваше статистичка анализа за капитално финансираното пензиско осигурување, односно функционирањето на пензиските друштва, задолжителните пензиски фондови и доброволните пензиски фондови. За таа цел редовно се изготвуваа и објавуваа месечни билтени, квартални статистички извештаи и годишен статистички извештај. Овие извештаи содржат податоци за дистрибуцијата на членството во задолжителните и доброволните пензиски фондови според нивниот статус (доброволни или задолжителни членови во втор столб односно членови со доброволни индивидуални сметки или со професионални сметки во третиот столб), старосна и полова структура на членството, уплатени придонеси во вториот и третиот столб, наплатени надоместоци и висина на нето средствата на задолжителните и на доброволните пензиски фондови, вредност на нето средствата на задолжителните и на доброволните пензиски фондови, вредност на сметководствените единици на задолжителните на доброволните пензиски фондови и структура на инвестициите на имотот на задолжителните и на доброволните пензиски фондови.

Во 2009 година особено внимание беше посветено на изработката на Извештајот за состојбите во капитално финансирано пензиско осигурување за 2008 година, кој е законска обврска на Агенцијата. Извештајот содржи опис на структурата на капитално финансираното пензиско осигурување, детален опис,

информации и податоци за финансиското работење на друштвата кои управуваат со задолжителни пензиски фондови и задолжителните пензиски фондови, кои постојат неколку години, како и опис и информации за доброволните пензиски фондови кои се уште не беа оперативни, но за кои беа спроведени сите законски и институционални подготовки. Во врска со задолжителните пензиски фондови Извештајот вклучува информации и податоци за членството, преминот меѓу фондови, придонесите, инвестирањето, средствата, сметководствената единица, надоместоците и исплатата на пензиите, како и осврт на ефекти на глобалната финансиска криза врз задолжителното капитално финансираното пензиско осигурување во Република Македонија. Исто така, Извештајот содржи и информации за почитувањето за законите и подзаконските акти, кратко резиме со осврт на улогата и работењето на Агенцијата во 2008 година и планираните активности на Агенцијата за 2009 година. Во прилог на извештајот дадени се голем број статистички податоци. Извештајот беше разгледан и прифатен од Управниот одбор на Агенцијата и објавен во Службен весник на Република Македонија и на веб страната на Агенцијата, како и доставен до релевантни лица и институции со кои соработува Агенцијата.

Покрај горенаведените активности, беа реализирани и неколку истражувања и изготвени компаративни анализи и мислења за теми релевантни за капитално финансираното пензиско осигурување. Истите вклучуваа следење на трендовите и движењата во пензиското осигурување и во други поврзани области и анализа на нивните влијанија врз капитално финансираното пензиско осигурување и можностите за развој и унапредување на капитално финансираното пензиско осигурување.

III.8 Развој на деловните процеси и софтверската апликација

Во текот на 2009 година Агенцијата работеше на унапредување и прилагодување на деловните процеси согласно потребите и барањата на сите институции вклучени во задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување (пензиските друштва, Фондот на ПИОМ, Народната банка на Република Македонија како чувар на имотот на задолжителните пензиски фондови, деловните банки чувари на имот на задолжителните и доброволните пензиски фондови). Согласно законското решение во 2009 година беше спроведена и миграцијата на чуварот на имот на пензиските фондови од Народната банка на Република Македонија во соодветни деловни Банки. Тековно се работеше и на унапредување на процесите врз основа на проблемите воочени во практика, како и на барање на инволвираните институции или заради обезбедување поголема ефикасност на постојните решенија.

Во однос на тековните активности и процеси на Агенцијата исто така се работеше на:

- Финализирање на потпроцеси за пренос на средства меѓу Фондот на ПИОМ и друштвата во случај на повеќе уплатен придонес
- Финализирање на потпроцеси за размена на податоци со банките чувари на имот на задолжителните и доброволните пензиски фондови

Во текот на 2009 година, врз база на претходно дефинирана бизнис логика на нови модули за деловните процеси (која се прецизираше во текот на годината од страна на тимот на Агенцијата), почна да се надградува

софтверската апликација на Агенцијата заради воведување на третиот столб. Надградбата се вршеше од страна на софтверска куќа, која е ангажирана преку СПИЛ проектот на Светска банка.

Паралелно со измените во деловните процеси, се вршеа соодветни дополнувања и измени на софтверските решенија/модули за соодветниот деловен процес. Нивниот развој беше овозможен преку соработката на тимот на Агенцијата со тимот на софтверската компанија.

III.9 Изградба на информатичкиот капацитет на Агенцијата

Во текот на 2009 година ИТ одделението на Агенцијата тековно вршеше администрација на нотификациски систем на информацискиот систем на Агенцијата, оптимизација на оперативната база на податоци, администрација и одржување на базата на податоци и на апликацискиот сервер, на оперативните системи и на хардверскиот систем, како и одржување на софтверската апликација, во соработка со софтверската куќа ангажирана за одржување на истата преку набавка на Светска Банка.

ИТ одделението тековно ја администрираше и одржуваше постојната хардверска опрема составена од серверски машини на кои работи софтверската апликација, персоналните компјутери и преносните компјутери. Освен тоа при промената на софтверската куќа која е задолжена за развој на софтверот на Агенцијата одделението работеше секојдневно со цел полесно прилагодување и побрз развој на софтверот.

ИТ одделението кој крајот на годината беше дополнително зголемено за еден член, покрај тоа одделението беше опфатено со неколку обуки. ИТ одделението достави предлог за набавка на софтверот кој се користи во рамки на Агенцијата.

III.10 Градење и јакнење на капацитетот на човечките ресурси на Агенцијата

Вработените во Агенцијата имаа можност да ја продолжат својата професионална едукација преку учество во процесот на обуки и преку посета на конференции. Најголем дел од обуките беа организирани со помош на користење на средства од заемот СПИЛ на Светска банка.

Обука во земјата, учество на семинари и конференции

- Во просториите на Агенцијата се одржаа две сесии на обука за вработените во МАПАС и консултации за постапката на лиценцирање со консултанти од Бугарија;
- Обука за менаџерски вештини, како дел од наградата за Добро управување доделена од СОРОС во 2008 година;
- Обука за комуникациски и презентационски вештини, како дел од наградата за Добро управување доделена од СОРОС во 2008 година
- Десетта Годишна конференција на Македонската берза за хартии од вредност организирана во Охрид;
- Семинар за финансиска анализа во функција на проценка на бонитетот на правните лица од аспект на домашните и меѓународните правни и економски прописи и стандарди;

- Работилница за изготвување на финансиски извештаи за 2008 година и за попис на основни средства и ситен инвентар;

Обука во странство и учество на конференции

- Состанок на Техничкиот Комитет на ИОПС (Меѓународна организација на супервизори) , Конференција на Форумот на земји од централна и источна Европа (CEEC Forum), форум кој функционира во рамките на Европската федерација за обезбедување пензиско осигурување (EFRP) и заеднички состанок на ИОПС со Работната група за приватни пензии (WPPP) која функционира во рамките на ОЕЦД. Трите настани беа организирани во Будимпешта (Унгарија);
- Регионална работилница за владини претставници од земјите на Европа и Централна Азија кои имаат задолжителни капитално финансирани пензиски системи, организирана од Светска Банка на тема „Пензиските системи во време на финансиска криза„. Работилницата се одржа во Брисел, Белгија;
- Посета на институции поврзани со пензискиот систем во Република Турција: Министерство за финансии –Трезор, регулатор на пензискиот систем, Пензиски центар за мониторинг-супервизор на пензиските фондови, пензиски друштва;
- Семинар на тема „Запознавање со супервизијата на пензиските системи„, организиран од Централната банка на Холандија со цел запознавање на учесниците со пензискиот систем на Холандија и неговата супервизија, како и размена на искуства во различните пензиски системи и справување со светската економска криза која ги погоди и пензиските системи. Семинарот се одржа во Амстердам, Холандија;
- Регионален семинар за пензии на тема: „Пензиите од вториот столб: Опфат и меѓугенерациска солидарност„ во организација на Совет на Европа (Загреб);
- Меѓународен семинар на тема: „Инвестиции и исплати од капитално финансирани пензиски системи„ во организација на FIAP и Полската пензиска комора (Варшава);
- Регионалната Летната школа за координација на социјална сигурност во организација на Совет на Европа (Измир);
- Студиска посета на Стразбур и Брисел во организација на Совет на Европа.

III.11 Активности поврзани со функцијата чувар на имот на задолжителните пензиски фондови

Согласно член 25 став (2) од Законот за измени и дополнувања на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување („Службен весник на Република Македонија„ бр. 48/2009), друштвото во рок од шест месеци од влегувањето во сила на законот, треба да избере чувар на имот на задолжителниот пензиски фонд со кој управува согласно член 115 и 116 од Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување Имено, од почетокот на функционирањето на системот на задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, како преодно решение, улогата на чувар на имот на задолжителните пензиски фондови ја вршеше Народната

банка на Република Македонија. Со наведената измена на Законот, во сила стапува системското решение за чувар на имот, односно се овозможува вршење на оваа функција од страна на деловна банка во Република Македонија избрана под услови и на начин пропишани во глава IV Чувар на имот од Законот. Имено, поради тоа што развојот на функцијата чувар на имот кај деловните банки во Република Македонија започна заради појавата на инвестициските фондови и третиот столб на пензискиот систем, беше оценето, во консултација со Народна банка на Република Македонија, дека се обезбедени услови банките во Република Македонија да започнат да ја вршат улогата на чувар на имот на задолжителните пензиски фондови. Народната банка на Република Македонија ја имаше оваа улога само како преодно решение до развој на капацитетите на деловните банки за вршење на обврските на чувар на имот.

Бидејќи изборот на чувар на имот на задолжителен пензиски фонд и договорот склучен помеѓу пензиското друштво и чуварот на имот подлежат на претходна согласност од страна на Агенцијата, во август 2009 година КБ Прво пензиско друштво до Агенцијата достави барање за одобрување на изборот на чувар на имот на задолжителниот пензиски фонд со кој управува и на договорот за чување на имот и правилата за вршење на работи на чувар на имот (правилата се составен дел на договорот), а во октомври 2009 година НЛБ Нов пензиски фонд АД Скопје до Агенцијата достави барање за добивање согласност на изборот за чувар на имот и потпишан Договор за вршење на работи банка чувар на имот на задолжителниот пензиски фонд и Посебни правила и процедури за вршење работи на банка чувар на имот на задолжителни и доброволни пензиски фондови (Посебните правила и процедури се составен дел на Договорот).

По разгледувањето на доставената документација за постапките на избор и договорите за чување на имот потпишани помеѓу пензиските друштва и избраните чувари на имот, Агенцијата даде согласност на истите, при што:

Во текот на месец октомври и ноември 2009 година двете друштва кои управуваат со задолжителни пензиски фондови : НЛБ Нов пензиски фонд АД Скопје и КБ Прво пензиско друштво АД Скопје успешно го завршија процесот на пренос на функцијата чувар на имот на задолжителните пензиски фондови со кои управуваат, од Народната банка на Република Македонија во избраните деловни банки и тоа:

- 1) Почнувајќи од 10.10.2009 година, чувар на имот на КБ Прв отворен задолжителен пензиски фонд е НЛБ Тутунска банка АД Скопје
- 2) Почнувајќи од 20.11.2009 година, чувар на имот на НЛБ отворен задолжителен пензиски фонд е Комерцијална банка АД Скопје

III.12 Соработка со институции од земјата и од странство

Соработка со институции од земјата

Соработка со Управата за спречување перење пари и финансирање тероризам

Соработката на Агенцијата со Управата за спречување перење пари и финансирање тероризам продолжи и во 2009 година. Во јануари 2009 година,

беше потпишан меморандум за соработка со Управата со кој се официјализираше соработката и се одредија сегментите на заедничка соработка, начинот на комуникација и одговорни лица за размена на податоци. Истиот месец, Агенцијата достави и допис до Управата со кој подетално ја информираше Управата за начинот на уплата на средства во пензиските фондови со цел реално да се оцени ризикот за перење пари во капитално финансираното пензиско осигурување.

Во февруари 2009 година Агенцијата и Управата пристапија кон изготвување на индикатори за сомнителни трансакции во доброволното капитално финансирано пензиско осигурување. По предлог листа од Управата, Агенцијата изготви индикатори кои ќе бидат применливи за третиот столб на пензиското осигурување во Република Македонија. Во март 2009 година беше одржана тркалезна маса под покровителство на г-ѓа Моника Маковеј - советник на премиерот на Република Македонија за антикорупција на тема „Изработка на процедура за вршење инспекциски надзор,“. На оваа тркалезна маса беа прецизирани процедури за вршење на надзор на субјектите кои се под супервизија на надлежните органи во Република Македонија. Во рамки на процедурата за вршење инспекциски надзор - контрола на друштвата кои управуваат со доброволните пензиски фондови беа вметнати идентификаторите за сомнителни трансакции. Со оваа процедура во мај 2009 година со анекс беше дополнет и меморандумот за соработка.

На крајот на мај 2009 година Управата достави до Агенцијата Предлог закон за изменување и дополнување на Законот за спречување на перење на пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам. Агенцијата во јуни 2009 година достави Мислење по Предлог законот до Управата во кое се потенцираше дека предмет на контрола од аспект на спречување перење пари може да биде само доброволното пензиско осигурување, бидејќи во задолжителното пензиско осигурување нема ризик за перење пари.

Во јули 2009 година на коментари беше доставен до Агенцијата Извештајот на Moneyval за напредокот на Република Македонија во областа на спречување перење пари и финансирање тероризам. Истиот месец Агенцијата ги достави до Управата коментарите и дополнувањата на Извештајот во областа на капитално финансираното пензиско осигурување.

Соработка со институции од странство и меѓународни организации

Како членка на ИОПС - Меѓународната организација на супервизори на пензиски фондови, која околу 50 земји - членки и набљудувачи од целиот свет кои ги опфаќаат сите нивоа на економски развој и кои ги соединуваат сите типови на пензиски и системи на супервизија, Агенцијата редовно учествува на конференциите и ги користи материјалите изготвени од ова тело, со цел размена на информации и искуства и следење на светските стандарди и позитивните практики во областа на супервизијата на пензиските фондови. Агенцијата ги следи и стандардите за супервизија на ИОПС со цел унапредување на квалитетот и ефективноста на супервизијата на приватните пензиски фондови, со што ќе се засили нивниот развој и оперативна ефикасност и ќе се овозможи сигурен извор на пензија.

Во 2009 година беше потпишан Меморандум за соработка меѓу МАПАС и Центарот за пензиски мониторинг од Република Турција. Центарот за пензиски мониторинг од Република Турција има цел да обезбеди приватниот пензиски систем во Република Турција да функционира на сигурен и ефикасен

начин, да ги заштити правата на членовите и да обезбеди точни и транспарентни информации.

Со потпишаниот меморандум е договорено двете институции да го споделуваат своето искуство во врска со извршување на задачите, имплементацијата на реформите на пензискиот систем, супервизорските активности од областа на пензиските фондови и стандардите на супервизија и регулативите кои се во сила во Македонија и во Турција, како и размена на разни информации од областа на работење на двете институции, и статистички податоци. Соработката предвидува, меѓу другото, и размена на искуства преку споделување на публикации, правни акти, супервизорски посети и размена на експерти.

IV. Други активности

- Агенцијата имаше неколку средби со претставници на двете пензиски друштва во врска со тековните состојби, разрешување на проблеми од праксата, како и иницијативи за унапредување на нивното работење и системот на капитално финансирано пензиско осигурување во целина и заштита на интересите на членовите на пензиските фондови.
- Агенцијата имаше неколку средби со претставници на Светската Банка во рамките на FSAP мисијата за оценка на финансискиот сектор во Република Македонија, во која беше вклучено и пензиското осигурување. Во дискусиите и материјалите изготвени за мисијата се изврши појаснување за законите и подзаконските акти, на практичното работење на друштвата и на задолжителните пензиски фондови, а особено внимание беше посветено на инвестирањето на средствата на пензиските фондови, како и трошоците на системот.
- Агенцијата учествуваше во работата на Работна група за имплементација на пензиската реформа каде се дискутираше за отворените прашања кај секоја од институциите вклучени во пензиската реформа и начинот на надминување на актуелните проблеми, со посебен акцент на надоместоците.
- Агенцијата има претставник во три работни групи поврзани со усогласување Македонското со Европското законодавство и тоа: Слободно движење на работници, Слободно движење на капитал и Финансиски услуги. Агенцијата активно учествува во изготвување на Национална програма за усвојување на правото на Европската унија и Извештајот за напредокот на Република Македонија, како и на работните состаноци и поткомитети.
- На барање на друштвата, а во соработка со Фондот на ПИОМ, се вршеше корекција и внесување на договори за кои друштвото направило грешка или имало проблеми при внесување заради неажурна евиденција.
- Агенцијата презема активности за трајно решавање на проблемот со сопствен деловен простор, чија конечна разврска се очекува во 2010 година.

* *
*

Во измината 2009 година Агенцијата добро се справуваше со предизвиците во работењето при што реализираше многу повеќе обврски од оние утврдени со Програмата за работа за 2009 година. Во текот на 2009 година започна имплементацијата на доброволното капитално финансирано пензиско осигурување со почетокот на работа на два доброволни пензиски фонда. Мотивацијата од успешноста на досегашното работење уште повеќе ја обврзува Агенцијата да продолжи да ја остварува целта за која е основана: – **да ги штити интересите на членовите на пензиските фондови.**

Бр. _____

Скопје

Претседател на Управниот одбор,
Анета Димовска